

הגילוי הנפלא של החתם סופר זי"ע

"והנה נער בוכה" מלאך מט"ט שנקרא נער בוכה על מה שעתידי משה לדחותו מללכת לפני ישראל

בפרשתנו פרשת שמות דבר בעתו מה טוב, להתבונן ברגע הנפלא שפתחה בתיה בת פרעה את התיבה שמצאה על שפת היאור (שמות ב-1): "ותפתח ותראהו את הילד והנה נער בוכה ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה". ופירש רש"י: "את מי ראתה, הילד, זהו פשוטו. ומדרשו שראתה עמו שכינה. והנה נער בוכה, קולו כנער".

ותמה הרמב"ן על רש"י שפירש "קולו כנער", שהרי בפירוש זה נחלקו בגמרא (סוטה יב:): "והנה נער בוכה, [מתמה השואל], קרי ליה ילד [שהוא קטן] וקרי ליה נער [שהוא גדול. ומתרג']. תנא הוא ילד וקולו כנער, דברי רבי יהודה. אמר לו רבי נחמיה, אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מום [רש"י: "והוא לוי ונפסל בקול לעבודת השיר"], אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה, אמרה שמא לא אזכה לחופתו". פירוש, שהיה נראה כנער תחת חופתו.

לפי זה מתמה הרמב"ן על רש"י, מה ראה על ככה לקבל הפירוש של רבי יהודה, כי מה שכתוב: "והנה נער בוכה", הכוונה שהיה "קולו כנער", שהרי טענתו של רבי נחמיה עומדת וגם ניצבה: "אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מום". עוד מקשה הרמב"ן על פירוש זה, לשם מה הודיע לנו הכתוב שהיה קולו כנער, איזה חידוש יש בכך.

מלאך מט"ט שנקרא נער בוכה

פתח דברינו יאיר לברר מקחו של צדיק מאורו של עולם רש"י, על פי מה שניישב תחילה דברי רבי יהודה, מדוע לא חש לפליאה של רבי נחמיה, שלפי פירושו עשה למשה רבינו בעל מום. נקדים גילוי נפלא ממשנתו הטהורה של ה"חתם סופר" בדרשותיו (דרוש לו' אדר ח"א דף קמה טור ב), לבאר מה שפירש רש"י בשם המדרש: "ותפתח ותראהו, שראתה עמו שכינה", וצריך ביאור מנין למדו שראתה עמו שכינה.

וביאר הענין על פי מה שכתוב (יהושע ה-1): "ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה

איש עומד לנגדו וחרבו שלופה בידו, וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו, ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי, ויפול יהושע אל פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדוני מדבר אל עבדו". דרשו על כך חכמינו ז"ל במדרש (ב"ר צ"ג-ג), לפרש מה שאמר המלאך ליהושע:

"עתה באתי. [באמת כבר] עם משה רבך באתי, אלא שהיה מתפלל ואומר (שמות לג-טו) אם אין פניך הולכים וגו' [אל תעלנו מזה]. לעלות למעלה [בשמים] לא הייתי יכול, שעדיין לא עשיתי שליחותי, ולמטה לא הייתי יכול [למלא שליחותי], שעדיין היה [משה] מתפלל ואומר, אם אין פניך הולכים, אלא היזהר שלא תעשה כשם שעשה לי משה רבך".

ביאור המדרש על פי מה שאמר הקב"ה למשה רבינו אחרי חטא העגל בשנה הראשונה שהיו ישראל במדבר, כי מעתה לא תלך השכינה לפני ישראל להכניסם לארץ, אלא במקום השכינה ישלח מלאך שילך לפניכם, כמו שכתוב (שם כג-כ): "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך ולהביאך אל המקום אשר הכינותי, השמר מפניו ושמע בקולו אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם כי שמי בקרבנו". ופירש רש"י (שם כא) בשם המדרש: "כי שמי בקרבנו... רבותינו אמרו זה מטטרו"ן ששמו כשם רבו, מטטרו"ן בגימטריא שדי".

אולם משה רבינו ביטל בתפלתו את שליחותו של מלאך מט"ט, באומרו להקב"ה (שם לג-טו): "אם אין פניך הולכים אל תעלנו מזה, ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך אני ועמך, הלוא בלכתך עמנו ונפלינו אני ועמך מכל העם אשר על פני האדמה. ויאמר ה' אל משה גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה כי מצאת חן בעיני ואדעך בשם".

לפי זה מבאר המדרש מה שאמר שר צבא ה' ליהושע "עתה באתי", כי שר זה היה מלאך מט"ט ששלחו הקב"ה ללכת לפני ישראל, לסייע להם לכבוש את הארץ ולהיכנס בה, אלא שמשו

רבינו ביטל את שליחותו במדבר, ומאז לא היה יכול לעלות בשמים עד שימלא את שליחותו, לכן התחנן לפני יהושע באומרו "עתה באתי", שלא ידחה אותו כפי שדחה אותו משה רבו, אלא יקבלו כדי שיוכל למלא את שליחותו לסייע לישראל לכבוש את הארץ.

"השר המשרת נער נקרא הוא מטטרו"ן הנכבד והנורא"

והנה ידוע כי המלאך מט"ט נקרא נער, כמו ששינו בגמרא (יבמות טז:): "פסוק זה שר העולם אמרו (תהלים לז-כה) נער הייתי גם זקנתי, מאן אמריה [מי אמרו], אילימא קוב"ה [אם תאמר הקב"ה אומר], מי איכא זקנה קמיה [האם יש זקנה לפניו], ואלא דוד אמריה, מי קשיש כוליה האי [האם דוד היה זקן כל כך], אלא שמע מינה שר העולם אמרו".

וכתבו התוספות (שם ד"ה פסוק) בשם רבינו תם שהכוונה בזה על מלאך מט"ט, כמו שישד הפייטן (יוצר לשמחת תורה): "השר המשרת נער נקרא, הוא מטטרו"ן הנכבד והנורא". וכן מבואר בזוהר חדש (מדרש רות דף פה טור ג) רמז הכתוב (משלי כב-1): "חנוך לנער על פי דרכו גם כי יזקין לא יסור ממנה - חנוך לנער דא הוא מטטרו"ן דמשיך ליה הקב"ה מתתא". פירוש, חנוך לנער זהו מט"ט שמשך אותו הקב"ה מלמטה.

כוונת הזוהר היא על מה שכתוב (בראשית ה-כד): "ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותו אלקים". ופירש בתרגום יונתן: "והא ליתוהי עם דיירי ארעא, ארום אתנגיד וסליק לרקיעא במימר קדם ה', וקרא שמיא מטטרו"ן ספרא רבא". פירוש: "והרי איננו עם דיירי הארץ, משום שנפטר ונסתלק לשמים לפני ה', וקרא שמו מטטרו"ן סופר גדול". הנה כי כן זהו רמז הכתוב: "חנוך לנער על פי דרכו", כי חנוך שנעשה מלאך מט"ט נקרא נער.

כאן המקום להביא הטעם שמלאך מט"ט נקרא "ספרא רבא", משום שהוא כותב את זכויותיהם של

**חתם סופר: מלאך מט"ט בכה כי משה ימנע ממנו
ללכת בפני ישראל ועל ידי זה לא היה יכול לעלות למעלה**

**מלאך מט"ט בא אל יהושע כשכבש את יריחו
ואמר לו "עתה באתי", אל תדחני כמו שדחני משה רבך**

**החבריא אמרו לרעיא מהימנא נשמת משה רבינו,
רק לך מותר להשתמש במלאך מט"ט הרמוז בשמך**

**מגלה עמוקות: משה רבינו היה במדרגת מלאך מט"ט,
לכן הוא נרמז בשמו מש"ה נוטריקון מט"ט ש"ר ה'פנים**

"לא ניתנה רשות להשתמש במלאך מט"ט שר הפנים רק לך, כי האותיות שלו רמוזים בשמך".

וביאר ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן יד) הכוונה בזה, כי מש"ה נוטריקון מט"ט ש"ר ה'פנים, לרמז כי משה רבינו היה בעולם הזה במדרגת המלאך מט"ט, לכן רק לו ניתנה רשות להשתמש עם המלאך מט"ט.

ונראה לבאר הקשר בין משה רבינו למלאך מט"ט, עד כדי כך שנרמז בשמו מש"ה - מט"ט ש"ר ה'פנים, על פי מה שמבואר בגמרא (מגילה ג.) הטעם שלפעמים נופל על אדם פחד גדול, אף שלא ראה שום דבר שגרם לפחד: "אף על גב דאינהו לא חזו מזליהו חזו". פירוש, אף שהם עצמם לא ראו אבל המזל שלהם ראה, והם הרגישו בכך למטה. ופירש רש"י: "מזליהו, שר של כל אדם למעלה".

נמצינו למדים מרש"י כי כל אדם יש לו למעלה שר שהוא מלאך. וכן מבואר בפירוש ברש"י על מה ששינונו בגמרא (שבת נג.): "אדם דאית ליה מזלא מסייע ליה". פירוש, אדם שיש לו מזל המזל מסייע לו לשמור עליו, ופירש רש"י: "מזלא, מלאך שלו ומליץ עליו". הרי מבואר שכל אדם יש לו מלאך למעלה ששומר ומליץ עליו.

הנה כי כן זהו שאמרו החבריא קדישא לרעיא מהימנא, כי רק למשה רבינו מותר להשתמש עם המלאך מט"ט שרמוז בשמו מש"ה - מט"ט ש"ר ה'פנים, כי המלאך של משה שהוא המזל שלו ששומר עליו היה מט"ט, והוסיפו לבאר הטעם שזכה משה לשמירה ממלאך קדוש זה, כי הוא עצמו היה למטה בעולם הזה בבחינת מט"ט. וזהו ביאור המדרש הנ"ל: "והנה נער בוכה, המלאך שהיה מתלווה עמו", כי מלאך מט"ט שהוא המלאך של משה הממונה לשמור עליו, התלווה אל משה בתיבה לשמור עליו שלא יאונה לו שום רע.

ויש להוסיף תבלין לבאר עוד טעם שהמלאך מט"ט שמר על משה רבינו, על פי מה שפירש כ"ק מרן השר שלום מבעלזא ז"ע דברי דוד

חנוך נעשה מטטרו"ן, אותו חנוך נעשה כמו אתו. מי שידוע זה הכוון [הכוונה] יודע מה בכיית הנער אצל משה רבינו ע"ה". [ראה ב"עבודת ישראל" (פרשת וישב) שביאר ענין זה בדרך סוד].

**לשם מה התלווה המלאך
מט"ט עם משה**

בהורמנותא דמלכא, כעבדא קמיה מאריה, אחיזנא בשולי גלימתו של ה"חתם סופר", להוסיף תבלין לבאר דבריו הקדושים בדחילו ורחימו, כי יש כאן כמה דברים הצריכים ביאור רחב:

א. לשם מה סיבב הקב"ה, שכשפתחה בתיבה בת פרעה את תיבת משה, זכתה לשמוע מה שלא שמע בשר ודם: "והנה נער בוכה", שמלאך מט"ט הנקרא נער בוכה.

ב. מה עשה מלאך מט"ט בתיבת משה, הן אמת כי לפי המדרש הנ"ל: "והנה נער בוכה, המלאך שהיה מתלווה עמו", הרי מבואר שמלאך מט"ט היה מתלווה אל משה. אולם גם זה צריך ביאור, לשם מה התלווה דוקא המלאך מט"ט אל משה.

ג. ידוע כי תפקידו של המלאך מט"ט הוא לשמור על ישראל, כמו שאמר הקב"ה למשה: "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמורך בדרך". זאת ועוד שנקרא "ספרא רבא" משום שהוא כותב את זכויותיהם של ישראל. הנה כי כן צריך ביאור למה בכה מט"ט על שעתיד משה לדחותו, הלא משה התכוון לטובת ישראל שהקב"ה בעצמו ילך לפניו, והיה לו להיות שמח על כך ולא לבכות.

מש"ה נוטריקון מט"ט ש"ר ה'פנים

רחש לבי דבר טוב לבאר כל זה, על פי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת פנחס רי"ט), שהחבריא קדישא של רשב"י אמרו לרעיא מהימנא, שהוא נשמת משה רבינו שירדה מן השמים לגלות להם סתרי תורה: "לא אית רשו לאשתמשא במטטרו"ן שר הפנים אלא לך דאתוון דיליה רמיזין בשמך", פירוש:

ישראל, כמבואר בגמרא (חגיגה טו.) אצל אלישע בן אבויה כשנכנס לפרדס: "חזא מיטטרו"ן דאתיהיבא ליה רשותא למיתב למיכתב זכוותא דישראל". פירוש, ראה את מלאך מט"ט שנתנו לו רשות לשבת ולכתוב את זכויותיהם של ישראל.

לפי זה מפרש ה"חתם סופר" מה שכתוב: "ותפתח ותראהו והנה נער בוכה", כשפתחה בתיבה בת פרעה את התיבה של משה וראתה אותו, זכתה לשמוע כי מלאך מט"ט הנקרא "נער" בוכה, בידועו שילך קדוש זה שעתיד להיות מנהיגם של ישראל, ידחה אותו מללכת בפני ישראל להובילם לארץ ישראל, כי מפאת גודל הדביקות שלו בהקב"ה, לא רצה שמלאך יהיה אמצעי בינו לבין אלקיו, ובלשון קדשו:

"כי משה רבינו ע"ה הסתכל באספקלריא המאירה, והרצון בזה שלא היה שום מלאך מבדיל בינו לבין אלקיו, שיקבל משה רבינו ע"ה השגתו באמצעות המלאך ההוא, אדרבא הוא דחה כל המלאכים ממקומם".

הנה כי כן זהו שפירש רש"י: "ומדרשו שראתה עמו שכניה", כי אחרי ששמעה בתיבה: "והנה נער בוכה", שמלאך מט"ט בוכה על כך שלא ירצה משה להשתמש בו, השכילה להשיג כי השכינה הקדושה היא עמו תמיד, לכן היה בכוחו להתפלל להקב"ה שלא ישלח את המלאך מט"ט אלא הוא יתברך עצמו ילך לפני מחנה ישראל. אלו דבריו הקדושים.

בהגהות "שער יוסף" מהגה"צ רבי יוסף נפתלי שטרן זצ"ל [שזכה לסדר ולפרסם את כתבי ה"חתם סופר"] מציין סימוכין לדברי ה"חתם סופר" ממה שמצינו מאמר פלא במדרש (ילקוט שמעוני שמות ב רמז קסו): "והנה נער בוכה, המלאך שהיה מתלווה עמו, שמלאך נקרא נער, שנאמר (זכריה ב-ח) רוץ דבר אל הנער הלז לאמר פרוצת תשב ירושלים". ובהשקפה ראשונה אינו מובן מי הוא המלאך הנקרא נער ולמה בכה.

אמנם לפי ה"חתם סופר" מאירים דברי המדרש, שהכוונה בזה על מלאך מט"ט שהיה מתלווה אל משה רבינו. וכן מבואר ב"מגלה עמוקות" (פרשת שמות ד"ה ובני ישראל): "זה סוד והנה נער בוכה זה מט"ט". והנני להעיר כי מצינו סימוכין לביאור של ה"חתם סופר", במכתב קודש שהביא הקדוש רבי שמשון מאוסטרופאלי זצ"ל הי"ד ב"לקוטי שושנים", הנה הדברים השייכים לעניננו:

"אני נחמן בר שמואל הולך רכיל ומגלה סוד על רש"י ז"ל (בראשית לו-יח) ויתנכלו אותו כמו עמו כלומר אליו, רמז בזה רש"י ז"ל בכל אות למה

רבינו בעל מוס", שהרי רבי יהודה לא התכוון לומר שקולו של משה היה כנער, אלא הקול היה של מלאך מט"ט שנקרא נער.

והנה רבי יהודה סתם את דבריו לומר סתם "קולו כנער", באופן שיובן למשכילים המזהירים כזוהר הרקיע הבקיאיים בתורת הסוד שהכוונה בזה על מלאך מט"ט, ועל כך בא רבי נחמיה בטענה, איך נכתב בתורה סתם: "והנה נער בוכה", באופן שאנשים שאינם בקיאיים בתורת הסוד יחשבו שקולו של משה היה כקולו של נער: "אם כן עשיתו למשה רבינו בעל מוס". לכן פירש שבדרך הפשט הכוונה בזה שעשתה לו חופת נעורים. אולם רש"י שזכה להשיג כוונת רבי יהודה כמו שפירש ה"חתם סופר", לכן פירש "קולו כנער" דהיינו מלאך מט"ט.

מה מאד שמחתי למצוא סימוכין לביאור זה בדברי ה"מגלה עמוקות" (פרשת שמות בפסוק "של נעליך") שכתב בקיצור נמרץ בלשון קדשו: "לפי שמושה בשעה שנולד היה קולו כנער, לא היה בעל מוס, רק מט"ט ש"ר הפנינים עמו והוא חנוך לנער". ולפי המבואר ברור שכוונתו ליישב דברי רבי יהודה שהכוונה בזה על מלאך מט"ט, אלא שבדברי ה"חתם סופר" למדנו הסיבה שבכה מט"ט משום שמושה ידחה אותו מלהנהיג את ישראל.

הפגם של חנוך שלא יצא לקרב את הבריות למקום

בדרך זו במסילה נעלה לבאר דברי ה"חתם סופר", שמפרש מה שכתוב: "והנה נער בוכה", שהמלאך מט"ט בכה על שילד זה ידחה אותו מלהנהיג את ישראל, על פי מה שכבר הבאנו כמה פעמים יסוד גדול במשנתו הטהורה של ה"חתם סופר" עצמו (פרשת בראשית דף יח. ד"ה ויתהלך) על הכתוב: "ויתהלך חנוך את האלקים ואיננו כי לקח אותו אלקים". שמיישב מה שמצינו סתירה בפירוש הכתוב, כי בתרגום יונתן מפרש לשבח שהעלה אותו הקב"ה ועשאו מלאך מט"ט, ואילו ברש"י מפרש לגנאי: "צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו".

ומבאר ה"חתם סופר" ששני הפירושים צדקו יחדיו, כי חנוך בעודו בחיים בעולם הזה פרש עצמו מכל בני אדם כדי שלא יתקלקל מהם, והתבודד עם הקב"ה ביחודים עליונים בקדושה ובטהרה, לכן זכה שנתעלה חי לשמים ונעשה מלאך מט"ט, ובאמת היה יותר ראוי שישלח אותו הקב"ה להתחבר עם בני אדם להחזירם בתשובה, אבל הקב"ה חשש שאם יתערב עמם יתקלקל מהם, לכן העדיף להעלותו לעשותו מלאך.

חנוך שעלה חי ונעשה מלאך מט"ט היה בו קצת פגם שלא יצא להחזיר בתשובה את בני דור המבול

אריז"ל: בתייה היתה גלגול חוה יציר כפיו של הקב"ה, לכן נקראת בתייה אותיות בת י"ה בתו של הקב"ה

בתייה גלגול חוה הצילה את משה רבינו, כדי שיתקן את נשמות דור המבול שנתגלגלו למצרים

"ותקרא שמו משה" נוטריקון מ'ט'ט ש'ר ה'פנינים, "כי מן המים משיתיהו", כי בזכות הבכי של מט"ט הצילתו

בגימטריא עם הכולל אלף, לכן רמוז בשמו של משה - מיטטרוני ש'ר ה'פנינים כי משה רבינו למטה הוא בבחינת המלאך מט"ט.

והנה מה שמצינו עוד סימוכין לכך שמושה רבינו הוא במדרגת מלאך מט"ט, ממה ששינוי בגמרא (סוטה יג): "סמילון [יש אומרים חכם ויש אומרים מלאך] אמר, (דברים לד-ה) וימת שם משה, ספרא רבה דישאל". וביאר ה"בן איש חי" בפירושו "בן יהודע", שרצה לרמוז בזה כי משה רבינו הוא בבחינת מלאך מט"ט שנקרא בתרגום יונתן הנ"ל "ספרא רבא", כמו שנרמז בשמו מש"ה - מיטט ש'ר ה'פנינים.

יומתק לבאר בזה מה ששינוי בגמרא (שם): "תניא רבי אליעזר הגדול אומר, שנים עשר מיל על שנים עשר מיל כנגד מחנה ישראל, בת קול משמיע ואומר, וימת משה ספרא רבה דישאל. ויש אומרים לא מת משה, כתיב הכא וימת שם [משה], וכתבי התם (שמות לד-כח) ויהי שם עם ה' [ארבעים יום וארבעים לילה], מה להלן עומד ומשמש, אף כאן עומד ומשמש".

לפני האמור יש לומר כי שני הפירושים עולים בקנה אחד כפתור ופרח בבחינת אלו ואלו דברי אלקים חיים, כי מה שיצאה בת קול: "וימת משה ספרא רבה", הוא כדי לרמוז שהיה בבחינת מלאך מט"ט שנקרא גם כן "ספרא רבה", ועל זה באים היש אומרים להוכיח מגזירה שוה שלא מת משה, אלא הוא עומד ומשמש כמו בחיים חיותו, לבאר בזה הטעם שנקרא "ספרא רבה" כמלאך מט"ט, כי כמו חנוך שנעשה מט"ט לא מת אלא עומד ומשמש, כך משה שהוא במדרגת מט"ט לא מת אלא עומד ומשמש.

מעתה יאירו עינינו ליישב דברי רבי יהודה, שמפרש מה שכתוב: "והנה נער בוכה" - הוא ילד וקולו כנער", התכוון לרמוז בכך שאמנם משה היה אז ילד, אבל "קולו כנער", כי לא הוא בכה אלא המלאך מט"ט שנקרא נער, ולפי זה שוב לא קשה קושיית רבי נחמיה: "אם כן עשיתו למשה

המלך נעים זמירות ישראל (תהלים קיט-ט): "במה יזכה נער את ארחו לשמור כדברך". כי תפקידו בקודש של מלאך מט"ט הוא לשמור על ישראל, כמו שאמר הקב"ה למשה: "הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמור בדרך". וזהו הפירוש: "במה יזכה" מלאך מט"ט הנקרא "נער את ארחו", למלא תפקידו ולהשלים את עצמו, "לשמור כדברך", על ידי שישמור על ישראל, כדברי ה' שאמר למשה שהוא שולח את מלאך מט"ט "לשמור בדרך".

לפי זה יש לומר כי היות שמושה רבינו היה מנהיגם של ישראל להוציאם מגלות מצרים, זאת ועוד, מה שפירש רש"י (שמות יח-א): "שקול משה כנגד כל ישראל". לכן מיום לידתו שלח הקב"ה את מלאך מט"ט להתלוות אליו, כדי לשמור עליו שלא יאונה לו שום רע, ועל ידי זה יוכל להוציא את ישראל ממצרים, נמצא לפי זה כי השמירה על משה רבינו היא בעצם שמירה על כל ישראל.

השוואות נפלאות בין משה רבינו למלאך מט"ט

והנה מה שהוסיף ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן ק) כדרכו בקודש רמז נפלא על השוואה בין משה למט"ט שר הפנים, על פי מה שאמר משה רבינו לישראל (דברים א-א): "ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דיבר לכם". ופירש רש"י: "אמר להם זו משלי הוא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דיבר לכם".

וביאר רבינו האריז"ל ב"שער הפסוקים" (פרשת דברים) הכוונה בזה, כי מש"ה בגימטריא א"ל שד"י, ושמות אלו במילואם אל"ף למ"ד ש"י"ן דל"ת יו"ד עם הכולל בגימטריא אלף, הנה כי כן זהו שאמר משה, מה שאמרתי: "יוסף עליכם ככם אלף פעמים", "זו משלי הוא", שרמוז בשמי.

לפי זה אומר ה"מגלה עמוקות" כי מיטטרוני ש"ר הפנינים בגימטריא גם כן עם הכולל אלף, ולכן נקרא גם כן "שר צבאות" בהיותו השר הממונה על כל מלאכי עליון, שכן ש"ר צבאות גם כן

תחילה בדור המבול, אך עדיין נשאר בהם פגם וזה גרם שהשחיתו את דרכם, עד שנתגלגלו בסופו של דבר בנשמות ישראל במצרים.

וזהו הטעם שנענשו במצרים מדה כנגד מדה, כי כנגד מה שחטאו בדור המבול בהשחתת דרכם ונימוחו במים, גזר עליהם פרעה גם עתה: "כל הַבן הילוד היאורה תשליכוהו", אך עם כל זאת נשארו הרבה שלא הושלכו ליאור אחרי שהניחו את התיבה של משה ביאור, וגם אלו שהושלכו ליאור נתגלגלו אחר כך בבנים שנולדו, ועל ידי קושי השעבוד שהיה להם במצרים נזדככו, וכשהוציאם משה ממצרים ונתן להם את התורה נתקנו לגמרי.

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין נפלאות דרכי השגחה, שסיבב הקב"ה כי בתיה בת פרעה גלגול חוה שנתנה לאדם הראשון לאכול מעץ הדעת, וגרמה בכך שכל הנשמות שהיו כלולות בו בעת החטא נתגלגלו בדור המבול וקלקלו את דרכם עד שנתגלגלו למצרים, דוקא היא תציל את משה רבינו מנהיגם של ישראל מן היאור, כדי שיוציא את ישראל ממצרים וימסור להם את התורה, ועל ידי זה יזכו דור המבול לתיקון נפלא.

וזהו הטעם שסיבב הקב"ה כי בשעה שפתחה בתיה את התיבה של משה שמעה: "והנה נער בוכה", מלאך מט"ט שנקרא נער בוכה, וכבר נתבאר הטעם שבכה משום שרצה לתקן מה שלא יצא מד' אמותיו להחזיר בתשובה את דור המבול, לכן עתה שנתגלגלו למצרים רצה לשמור עליהם ולהנהיגם לארץ ישראל, כדי לתקן מה שלא תיקנם בהיותם בדור המבול.

והנה על ידי ששמעה בתיה את המלאך מט"ט בוכה על דור המבול שנתגלגלו במצרים, השיגה גם כן שהיא גלגול חוה שגרמה לחטא עץ הדעת, נמצא שהיא צריכה גם כן תיקון למה שגרמה שיתגלגלו בדור המבול שקלקלו שם את דרכם, לכן "ותחמול עליו" על משה להצילו מן היאור, כדי שייגדל ויוציא את ישראל גלגול דור המבול ממצרים וימסור להם את התורה על הר סיני, שעל ידי זה יבואו על תיקונם, וגם לה עצמה גלגול חוה שגרמה לכל זה יהיה תיקון נפלא.

ויש לבאר בזה מה שמובא ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (פרשת בראשית ד"ה ויתהלך חנוך), כי באמת היה ראוי שמשה יזכה להיות מלאך כמו שזכה חנוך, אלא שנתעכב הדבר משום שהיה בו פגם דק מן הדק בעבור הערב רב שרצה לתקנם ולא תיקנם. לפי האמור יש לומר כי אין זה בגדר עונש אלא אדרבה שבח גדול, כי מחמת שלא סגר עצמו בד' אמותיו, אלא רצה לקרב את הערב רב לקדושה, אף שלא הצליח בכך, הרי זה נחשב לשבח שלא נעשה מלאך כחנוך אלא נפטר לחיי העולם הבא.

בתיא גלגול חוה הצילה את משה שיתקן את נשמות דור המבול

הנה מה טוב ומה נעים להעלות על שלחן מלכים רעיון חדש, לבאר הטעם שסיבב הקב"ה באותה שעה שפתחה בתיה בת פרעה את תיבת משה ראתה: "והנה נער בוכה", מלאך מט"ט בוכה שילד זה ידחה אותו מלהנהיג את ישראל, שבכי זה גרם לכך "ותחמול עליו", על פי מה שגילה רבינו האריז"ל ב"ספר הגלגולים" (סוף פרק טז): "בתיא היא גלגול חוה, ולפי שחוה היא יציר כפיו של הקב"ה, ולכן נקראת עתה בת י"ה". פירושו, שהיא בבחינת בתו של הקב"ה כביכול שיצר אותה בגלגול חוה.

הוסיף על כך בהגהת מהרנ"ש מהמקובל האלקי רבי נתן שפירא: "ולפי שחוה גרמה מיתה לעולם, ולכן עתה על ידי שהיתה מצלת את משה מן המיתה, גרמה היא שבטלה הגזירה של (שמות א-כב) כל בן הילוד היאורה תשליכוהו, וניצלו על ידה כמה וכמה נפשות מן אותה המיתה ונשארו בחיים". כוונתו על מה שמבואר בגמרא (סוטה יב:): כי אחרי שהניחה יוכבד את משה בתיבה בתוך היאור נתבטלה גזירת פרעה, כי חשבו שמנהיגם של ישראל כבר טבע בים.

ויש להוסיף תבלין לבאר ענין זה ביתר שאת, על פי מה שגילה רבינו האריז"ל (ב"שער הפסוקים" פרשת שמות, וב"שער הכוונות" (דרוש א לפסח) ביאור תכלית ירידת ישראל לגלות מצרים, כי כשחטא אדם הראשון בעץ הדעת טוב ורע גרם פגם לכל הנשמות שהיו כלולות בו, אולם מאחר שהקב"ה רוצה בתיקון הנשמות, כמו שכתוב (שמואל ב יד-ד): "וחושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח", לכן סיבב שנשמות אלו נתגלגלו

וזהו הענין שאברהם אבינו לא נתעלה חי לשמים ונעשה מלאך כחנוך, כי הוא לא רצה לפרוש עצמו מבני אדם ולהתבודד רק עם הקב"ה ביחודים עליונים כל היום, אלא אדרבה יצא מביתו והתחבר עם בני אדם כדי לקרבם לעבודת ה', כי השכיל להבין שאין זו תכלית בריאת האדם שיהפוך למלאך חי בשמים, כי כבר יש לו להקב"ה בשמים רבבי רבבות מלאכים ושרפים, ואם הקב"ה ברא אדם הרי זה כדי שיעבוד את ה' בבחינת אדם, על ידי שיתחבר עם בני אדם לקרבם לה' ולתורתו, ואם הוא ממלא חובתו בשלימות, כי אז הוא זוכה אחרי מיתתו להיות גדול יותר ממלאכי השרת.

נמצא לפי זה כי שני הפירושים עולים בקנה אחד, שאמנם כדברי התרגום יונתן מצד פרישתו וקדושתו זכה שנתעלה להיות מלאך מט"ט, אבל הסיבה שנתעלה להיות מלאך, ולא שלחו הקב"ה לקרב את בני אדם לתשובה, היא כמו שפירש רש"י: "צדיק היה וקל בדעתו לשוב להרשיע, לפיכך מיהר הקב"ה וסילקו והמיתו קודם זמנו".

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו להבין דברי ה"חתם סופר" בפירושו הכתוב: "והנה נער בוכה", כי מלאך מט"ט שנקרא נער בוכה, בידעו שלא ירצה משה להשתמש בו להנהיג את ישראל לארץ ישראל, כי המלאך מט"ט מאד רצה בכך כדי לתקן הפגם שלא יצא לתקן את בני דורו לקרבם בתשובה, כי הן אמת שהיה חשש שמא יתקלקל מהם, אבל זה עצמו צריך תיקון שלא היה לו החוזק כאברהם אבינו להחזירם בתשובה.

אולם משה רבינו לא רצה בהנהגתו כמו שביאר ה"חתם סופר", משום שהיה כל כך דבוק בשכינה הקדושה, שלא רצה שיבוא מלאך להיות ממוצע בין ישראל להקב"ה, לכן עדיין לא נשלם תיקונו רק אצל יהושע כשהלך לכבוש את יריחו. הנה כי כן זהו ביאור המדרש שאמר מלאך מט"ט ליהושע: "עתה באתי". כי באמת כבר באתי עם משה רבך, אלא שדחה אותי מלמלא את שליחותי, ועל ידי זה לא הייתי יכול לעלות בשמים לפני שהיה לי תיקון. לכן אני מבקש ממך: "שלא תעשה כשם שעשה לי משה רבך", כדי שאזכה לתיקון השלם.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com